

NAUJOS DISERTACIJOS

APIE EGZISTENCINĘ M. ELIADĖS RELIGIJOS FENOMENOLOGIJĄ

1985 m. rugsėjo 17 d. Vilniaus valstybinio universiteto specializuotoje taryboje Leonardas Zasimauskas apgynė filosofijos mokslų kandidato laipsnio disertaciją „Egzistencinė M. Eliadės religijos fenomenologija kultūros koncepcijoje“. Disertacijos mokslinis vadovas — filosofijos mokslų daktaras profesorius B. Genzelis, oficialieji oponentai — filosofijos mokslų daktarai J. Minkevičius, B. Kuznickas ir A. Šliogeris.

Tarybinėje filosofinėje literatūroje beveik nėra darbų, skirtų M. Eliadės religinės filosofijos koncepcijos analizei, tuo tarpu jis yra vienas iš įtikinamiausių bei autoritetingiausių egzistencinės religijos fenomenologų. Savo darbuose jis rodo gerą istorijos, etnografijos, psichologijos, sociologijos, mitologijos, religijotvros, Rytų filosofijos išmanymą. Ne veltui jis laikomas puikiu pirmąsias kultūros ir psichologijos specialistu. Tam didelę įtaką turėjo jo studijos Indijoje. Jo filosofinės koncepcijos formavimąsi veikė įvairios filosofijos knyptys: egzistencializmas, fenomenologija, psichoanalizė, struktūralizmas ir kt. Specifiška M. Eliadės egzistencinės religijos fenomenologija yra tai, kad ji remiasi empiriniais dvasinės kultūros faktais, naudojasi introspektyvine juslinių-empirinių socialinės realybės faktų refleksija.

L. Zasimausko disertacija skirta M. Eliadės religinės filosofijos koncepcijos analizei, kurią autorius atlieka istoriniu-genetiniu, teoriniu-analitiniu bei socialiniu-ideologiniu aspektu. Pasiremdamas gausia istorijos filosofijos medžiaga, autorius nušviečia šiuolaikinės iracionalistinės religijos filosofijos, kurios savotišku pradininku buvo F. Šlejer-

macheris, genezę, išryškina eliadėskosios koncepcijos ryšį su gyvenimo filosofija, ypač su egzistencializmu (S. Kierkegoras, M. Heidegeris).

Teorinė-analitinė disertacijos dalis, skirta pagrindinių M. Eliadės filosofijos kategorijų analizei, parašyta pakankamai kompetentingai, kvalifikuotai, yra gero teorinio lygio, atskleidžia M. Eliadės metodologijos idealistinį pobūdį, atkreipia dėmesį į jos teigiamas puses.

Geriausiai, atrodo, parašytas skyrius, tiriantis socialinį-ideologinį koncepcijos aspektą. Disertantas ryškiai atskleidžia socialines-klasines religijos krizės priežastis, kartu ir religijos filosofijos modernistinių kryptių ištakas.

L. Zasimausko disertaciją teigiamai įvertino oficialieji oponentai. Kartu jie atkreipė dėmesį į silpnesnes disertacijos puses: istorinėje dalyje daugoka medžiagos, nesusijusios su tema, F. Šlejermacherio ir R. Oto koncepcijos patelkiamos pernelyg referatyviai, nepakankamai aiškus jų ryšys su tiriamąja koncepcija (doc. A. Šliogeris), prof. J. Minkevičius pasigedo M. Eliadės idėjinės-politinės charakteristikos, nurodė, jog disertantas nepanaudojo dalies M. Eliadės veikalų, taip pat naujausių kritinių darbų apie jį.

Nedideliame darbe sunku apimti gausią ir įvairiapusę M. Eliadės kūrybą, tačiau disertantui pavyko išryškinti esmingiausius tiriamos koncepcijos bruožus, atskleisti M. Eliadės filosofinių pozicijų ribotumą, įvertinti jo mokslines potencijas ir realią dabarties problemų refleksiją.

V. Valevičius